

จินตภาพจากวิถีชีวิตชาวเล

VISUALIZATION OF SEAMAN LIFESTYLE

ระพีพัฒน์ พลรัตน์ไพบุรณ์

RAPEERAT PHONRATTANAPAIBOON

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของกรณีศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2549

ISBN 974-15-2777-2

จินตภาพจากวิถีชีวิตชาวเล

VISUALIZATION OF SEAMAN LIFESTYLE

ระพีพัฒน์ ผลรัตนไพบูลย์

RAPEEPAT PHONRATTANAPAIBOON

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.2549

ISBN 974-15-2777-2

VISUALIZATION OF SEAMAN LIFESTYLE

RAPEEPAT PHONRATTANAPAIBOON

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF FINE ARTS PROGRAM IN VISUAL ARTS
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2006

ISBN 974-15-2777-2

COPYRIGHT 2006

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

หัวข้อวิทยานิพนธ์

จินตภาพจากวิถีชีวิตชาวเล

นักศึกษา

นายระพีพัฒน์ ผลรัตนไพบูลย์

รหัสประจำตัว

47062014

ปริญญา

ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

ทัศนศิลป์

พ.ศ.

2549

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ศ.เดชา วราขุน

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ศิลปะ เรื่องจินตภาพจากวิถีชีวิตชาวเล เป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากวิถีชีวิตของชาวประมงตามริมฝั่งทะเล ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมาตั้งแต่วัยเด็ก เช่น วิถีชีวิตประจำวันของชาวบ้าน การออกเรือหาปลา การซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ รวมไปถึงซากของเครื่องมือเครื่องใช้ที่ผุพังไปตามกาลเวลา ซึ่งชาวบ้านจะปล่อยให้เป็นส่วนหนึ่งในธรรมชาติ แสดงถึงความผูกพัน การพึ่งพาอาศัยกันของคนกับธรรมชาติ

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์โดยส่วนใหญ่เกิดจากประสบการณ์โดยตรงที่ได้พบเห็นอยู่เป็นประจำในวิถีชีวิต เนื่องจากภูมิลำเนาอยู่ใน ตำบลท่าซิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ติดทะเล มีชุมชนชาวประมงอยู่โดยทั่วไป วิถีชีวิตชาวเลจึงเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของข้าพเจ้าตั้งแต่กำเนิดและเมื่อข้าพเจ้าไปศึกษาในระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ก็เป็นพื้นที่ติดกับชุมชนชาวประมงและมีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก ทำให้ข้าพเจ้าเกิดความประทับใจ ได้เข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้เห็นชาวบ้านมีความรัก ความผูกพันกับธรรมชาติ มีความงดงามในวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและพอเพียง จึงมีความต้องการนำประสบการณ์ที่พบเห็นและประทับใจมาสร้างสรรค์เป็นผลงานที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต โดยใช้สุนทรียภาพในทางศิลปะเป็นสื่อในการนำเสนอ

สำหรับงานเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้แบ่งบทหลักออกเป็น 5 บท โดยมีความสัมพันธ์กันเพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้มีเนื้อหาและขอบข่ายที่ชัดเจนและสมบูรณ์ โดยเริ่มจากที่มา ความสำคัญ งานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง วิชาดำเนินการสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ และบทสรุป

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมชุดนี้ เป็นผลงานในรูปแบบสื่อผสม ลักษณะผลงานแสดงออกในแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ รวมผลงานทั้งหมด 6 ชิ้น การดำเนินการสร้างสรรค์อาศัยสื่อทางวัสดุที่นำมาจากเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวประมง เช่น เรือ อวน เชือก ฯลฯ ที่ผ่านการใช้สอยแล้ว และถูกนำมาปรับเปลี่ยนใหม่ โดยผ่านวิธีการทางศิลปะเพื่อเป็นสื่อสัญลักษณ์ในการแสดง

ความหมาย คุณค่า และความงาม สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์และวิถีชีวิตอันงดงามของกลุ่มชนที่มีความผูกพันกับทะเล

จากข้อมูลต่างๆ เมื่อผ่านการวิเคราะห์แล้วนำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมแล้ว ได้สร้างคุณค่าทางสุนทรียภาพ และความพึงพอใจตรงตามวัตถุประสงค์ นำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานที่มีคุณค่าทางศิลปะได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ที่มีลักษณะเฉพาะตัวและน่าจะเป็นแนวทางให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจสร้างสรรค์ศิลปะ ได้นำไปศึกษาพิจารณา เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์ได้ต่อไป

Thesis Title	Visualization of Seaman Life
Student	Mr.Rapeepat Phonrattanapaiboon
Student ID	47062014
Degree	Master of Fine Arts
Programme	Visual Arts
Year	2006
Thesis Advisor	Prof.Decha Warashoon

ABSTRACT

The present fine art thesis entitled Fisherman's Way of Living is a collection of artworks which are inspired by lifestyle of people who live by the sea, either such daily routines as going fishing and repairing of fishing equipments or even those abandoned broken tools which commonly be seen lying ubiquitously. This custom visibly exhibits relationship and reciprocation of human and the nature.

Most of the inspirations were derived from experiences of the researcher whose hometown is on the seashore of Tambol Takhuen, Ta Sala, Nakhonsri Thammarat province in which fisherman villages are located. Fisherman way of living is a part of the researcher's childhood. In addition, beautiful scenery and inspiring simple lifestyle of fisherman in Pattani province have also impressed the researcher ever since he was in Prince of Songkla University, Pattani Campus. These experiences and impression thus inspired the researcher to exhibit the beauty of fisherman's way of living by the use of beautiful art works.

This written dissertation is divided into five chapters presenting significance of the study, review of related literature, methodology, analysis of the study, and conclusion.

The present artwork collection comprises six pieces of two-dimensioned and three-dimensioned mixed media created from old or broken fishing tools and equipments. Such equipments as boat, fishing net, rope etc. were modified through artistic processes, thus they convey meaning, value, and beauty that represent identity and captivating life of fisherman community.

Imaginatively created from significantly analysed information, this collection of artworks has produced a great value of magnificent impression and satisfaction which was the primary

objective of the study. Thus, the present artwork collection would be considered artistically valuable in some particular perspectives. In addition, the uniqueness and creativity of the present study would possibly be an alternative source of inspiration and information for students and artists in creations of other artworks.

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่คอยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในแนวทางศิลปะ ให้ข้าพเจ้ามีความเข้าใจและมีความรู้ที่ถ่องแท้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์เดชา วราฮุน อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้คำแนะนำ ชี้แนะ ผลักดัน จนทำให้ผลงานวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณบิดา มารดาผู้ให้กำเนิด อบรมบ่มนิสัย ให้การส่งเสริมและช่วยเหลือใน ทุกๆสิ่งทุกอย่าง

ขอขอบคุณสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ขอขอบคุณจากการจำหน่ายหนังสือ “บันทึกการเดินทางด้วยสีน้ำ” ของศาสตราจารย์ เดชา วราฮุน

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบความดีแต่ผู้มีพระคุณ ทุกๆท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญภาพ.....	VIII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของเรื่องที่ทำกรสร้างสรรค์.....	1
1.2 แนวความคิดในการสร้างสรรค์.....	2
1.3 จุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์.....	2
1.4 ขอบเขตของการสร้างสรรค์.....	2
1.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์.....	3
บทที่ 2 ศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	4
2.1 อิทธิพลทางศิลปะ.....	4
2.1.1Eva Hasse.....	4
2.1.2 มณเฑียร บุญมา.....	7
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการสร้างสรรค์.....	11
3.1 การทำภาพร่าง.....	11
3.2 กระบวนการและวิธีการสร้างสรรค์.....	13
3.2.1 กระบวนการสร้างสรรค์.....	13
3.2.2 วิธีการสร้างสรรค์.....	14
บทที่ 4 วิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์.....	15
4.1 วิเคราะห์การสร้างสรรค์.....	15
4.2 วิเคราะห์ทัศนธาตุ.....	15
4.3 วิเคราะห์โครงสร้างองค์ประกอบ.....	17
4.4 การพัฒนาผลงาน.....	19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ผลงานวิทยานิพนธ์.....	21
บทที่ 5 สรุปผลการสร้างสรรค์และข้อเสนอแนะ	29
บรรณานุกรม	31
ประวัติผู้เขียน.....	32

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้าที่
2.1 Hang Up.....	5
2.2 Untitled	6
2.3 Untitled or not yet:March	6
2.4 UntitledCompleted :March	7
2.5 ธรรมชาติในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน	8
2.6 สองทวย	9
2.7 กิจกรรมของชีวิตชนบท (รอยมือกับจอบ)	9
2.8 บ้านแห่งความหวัง (House of hope)	10
3.1 ภาพร่างลายเส้นผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1 และชิ้นที่ 2	11
3.2 ภาพร่างลายเส้นผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3	12
3.3 ภาพร่างลายเส้นผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4	12
3.4 ภาพร่างลายเส้นผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5	12
3.5 ภาพร่างลายเส้นผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6	13
3.6 ภาพร่างลายเส้นผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 7	13
4.1 แสดง โครงสร้างทิศทางและองค์ประกอบหลัก	17
4.2 แสดง โครงสร้างทิศทางและองค์ประกอบหลัก	18
4.3 แสดง โครงสร้างทิศทางและองค์ประกอบหลัก	19
4.4 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1	22
4.5 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่2	23
4.6 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่3	24
4.7 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่4	25
4.8 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่5	26
4.9ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่6	27
4.10ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่7	28

บทที่ 1

บทนำ

สภาพวิถีชีวิตของคนชนบทเป็นสิ่งที่สืบต่อกันมาหลายต่อหลายชั่วอายุคน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ จึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงความผูกพัน การพึ่งพาอาศัยกันของมนุษย์กับธรรมชาติ ความเรียบง่ายของวิถีชีวิตดั้งเดิม การอยู่อย่างพอมือพอกินแบบเศรษฐกิจพอเพียงและจากวิถีที่เรียบง่ายนี้ รวมไปถึงสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์อย่างมากมาย จึงได้พัฒนาเกิดเป็นกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมและประเพณี ที่แสดงถึงเอกลักษณ์และความดีงามในวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น

ในปัจจุบันนี้วิถีชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมไทยได้มีการดำเนินชีวิตที่แปรเปลี่ยนไปจากในอดีตเป็นอย่างมากทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะจากการได้รับอิทธิพลของความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และวิวัฒนาการต่างๆ ตลอดจนการรับเอาวัฒนธรรมจากประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมมาใช้กับชีวิต เพื่อให้รู้สึกถึงการได้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว ได้มีการประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มาเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ ทั้งในด้านอุปโภคและบริโภค แทนที่ของที่มีอยู่เดิมซึ่งเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงเป็นเหตุให้เครื่องมือเครื่องใช้และวัสดุพื้นบ้านต่างๆ แต่เดิม เช่น เครื่องมือในการประกอบอาชีพของชาวบ้านในชนบท วัสดุที่เป็นเครื่องหัตถกรรมพื้นบ้านอันแสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ซึ่งผลิตขึ้นเพื่อใช้กันเองตามแต่ละท้องถิ่นเริ่มหมดไป การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วเช่นนี้จึงเป็นผลกระทบต่อวัฒนธรรม และเศรษฐกิจของท้องถิ่น ผลที่ตามมาคือ สังคมพื้นบ้านหรือสังคมแบบชนบท จึงต้องพยายามเปลี่ยนแปลงสภาพเพื่อให้เข้ากับสังคมของคนเมือง และต้องพึ่งพาสังคมเมืองในหลายๆ ด้านด้วยกัน ทำให้สูญเสียความเป็นอิสระในการดำรงอยู่และสูญเสียวิถีที่เป็นวัฒนธรรมที่ดีงามในแบบดั้งเดิมของท้องถิ่น จนอาจจะสูญหายไปได้ในที่สุด

การละทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิม หลงลืมวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่เคยปฏิบัติมารุ่นต่อรุ่นตั้งแต่บรรพบุรุษของผู้คนส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ได้เป็นสิ่งกระตุ้นเตือนให้ข้าพเจ้าได้คิด ได้ตระหนัก ถึงสิ่งที่ดีงามที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้ จึงเกิดเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างจิตสำนึกให้ผู้คนในสังคมได้เห็นถึงคุณค่าของวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่ควรรักษาไว้ให้ดำรงอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน ไปตราប់ชั่วลูกชั่วหลาน โดยได้นำเอาประสบการณ์ที่พบเจอคุ้นเคยในวิถีชีวิตของข้าพเจ้า คือ วิถีชีวิตของชุมชนชาวประมงริมฝั่งทะเล โดยมุ่งเน้นในพื้นที่อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นสถานที่ภูมิถิ่นนาซึ่งได้ใช้ชีวิตอย่างใกล้ชิดและคลุก

คติมาโดยตลอดรวมถึงชุมชนรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ที่ข้าพเจ้าได้ไปชีวิตอยู่ถึง 6 ปี ในการศึกษาระดับปริญญาตรีและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะมาอย่างต่อเนื่อง

1.1 ความสำคัญของการสร้างสรรค์

เราไม่อาจปฏิเสธถึงพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุและระบบอุตสาหกรรมสมัยใหม่ การต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในสังคม คือ วิถีทางของคนในสังคมปัจจุบัน ทำให้ข้าพเจ้าตระหนักถึงความสำคัญของวิถีชีวิตของความเป็นชนบทไทย จึงได้นำเรื่องราววิถีชีวิตของชาวเล (ชาวเล คือ ภาษาถิ่นของทางภาคใต้ที่ใช้เรียกผู้ประกอบอาชีพประมง) ซึ่งยังมีความเป็นชนบท ความเรียบง่าย พอเพียง อุดมสมบูรณ์ทางสภาพแวดล้อม ถึงแม้ว่าจะรับเอาความสมัยใหม่ของสังคมปัจจุบันเข้าไปบ้าง แต่ก็ยังเห็นถึงสภาพดั้งเดิมในวิถีทางของชาวเล

ข้าพเจ้าจึงได้นำความประทับใจในวิถีชีวิตของชาวเลมาเป็นเรื่องราวและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมขึ้น เพื่อเป็นผลงานที่อาศัยทางวัสดุและเครื่องมือเครื่องใช้จากท้องถิ่นของชาวเลและเพื่อเป็นการเสนอจินตภาพแห่งการดำเนินชีวิตตามวิถีทางของชาวเล

1.2 แนวความคิดในการสร้างสรรค์

ผลงานศิลปกรรมของข้าพเจ้าชุดนี้ มีแนวความคิดที่ต้องการจะสื่อถึงความรู้สึกของชาวทะเลพื้นถิ่นกับธรรมชาติ วิถีที่เป็น ไปของวัสดุ เครื่องใช้ไม้สอยในชีวิตประจำวัน ความงดงามของการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายผสมกลมกลืนกับธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งมีสายใยผูกพันมาอย่างเนิ่นนาน โดยการแสดงความรู้สึกภายในออกมาเป็นผลงานศิลปะที่สะท้อนถึงความผูกพัน โดยใช้วัสดุเหลือทิ้งของชาวประมงกับวัสดุในธรรมชาติ แสดงรูปทรงที่คุ้นเคย เช่น รูปทรงของเรือ และเรื่องราวของวิถีชีวิตชาวเล

1.3 จุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์

1.3.1 เพื่อศึกษาค้นหาแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัว

1.3.2 สร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมที่สื่อถึงวิถีชีวิตของกลุ่มคนบางกลุ่มริมฝั่งทะเลเพื่อให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมและเรียบง่ายของกลุ่มคนในชนบท

1.3.3 เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจ ในการพัฒนาผลงานศิลปกรรมของแต่ละบุคคลต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

สร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมโดยใช้เทคนิคสื่อผสม (Mixed media) รวมทั้งสิ้น 7 ชิ้น ซึ่งสามารถแยกเป็นผลงานลักษณะ 2 มิติ จำนวน 3 ชิ้น และลักษณะ 3 มิติ จำนวน 4 ชิ้น โดยใช้วัสดุเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นชนบท ชุมชนชาวเล เช่น เรือ อวน แห ไซ และเครื่องมือจับสัตว์น้ำ เป็นต้น พร้อมทั้งสร้างวัสดุใหม่ๆ มาผสมผสานเพื่อให้เกิดคุณค่าทางสุนทรียภาพและสื่อถึงวิถีชีวิตของชาวเล

1.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์

1. ศึกษาสถานที่จริงเพื่อจำได้รู้ถึงลักษณะความเป็นอยู่ วิถีชีวิตของชาวเล
2. เก็บรวบรวมข้อมูล วัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ และวัสดุอื่นๆ ในท้องถิ่นที่น่าจะใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานได้
3. สร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมด้วยเทคนิคสื่อผสม (Mixed Media)

บทที่ 2

งานศิลปะที่เกี่ยวข้อและอิทธิพลที่ได้รับ

การสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์หัวข้อเรื่อง จินตภาพจากวิถีชีวิตชาวเล เป็นการสร้างสรรค์ที่มุ่งแสดงออกตามความรู้สึก และเป็นการค้นหาวิธีการในการสร้างสรรค์เฉพาะตัวเป็นสำคัญ โดยกรรมวิธีที่ได้นำมาใช้ในการถ่ายทอดเรื่องราว นั้น ก็คือ การสร้างสรรค์ศิลปะแบบเทคนิคผสม (Mixed Media) โดยการนำวัสดุจากท้องถิ่นซึ่งผ่านการใช้งาน มีความงาม เรื่องราวที่เป็นสัญลักษณ์อยู่แล้วมาจัดการใหม่ สร้างองค์ประกอบความงามทางศิลปะตามความรู้สึก ความคิด ประสบการณ์ที่ได้สัมผัสคลุกคลี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของข้าพเจ้า

ประสบการณ์ของศิลปินมักน่าสนใจเป็นพิเศษ เขาสัมผัสชีวิตและเหตุการณ์ด้วยความตื่นตื้นเห็นเป็นเรื่องสำคัญ จึงสามารถสื่อประสบการณ์นั้นกับผู้อื่นได้ เขาได้รับมาจากสิ่งแวดล้อม แล้วถ่ายทอดเป็นประสบการณ์ทางสุนทรียภาพแก่ผู้อื่นด้วยงานศิลปะ ศิลปะเป็นประสบการณ์พิเศษที่มีพื้นฐานจากชีวิตธรรมดาทั่วไป ศิลปินที่มีประสบการณ์ในชีวิตมากจะทำงานศิลปะได้ดี ผู้ที่มีประสบการณ์ในชีวิตมากก็รับรู้สัมผัสจากงานศิลปะได้มากและลึกซึ้ง (ชอุค นิมเสมอ 2531 : 13)

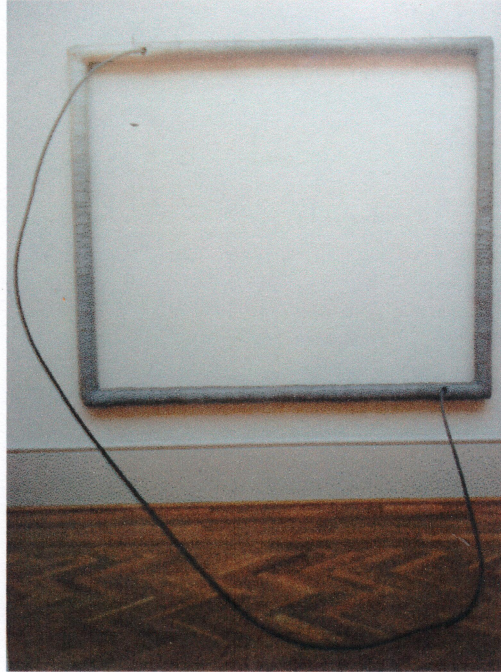
แม้ว่าข้าพเจ้าจะสร้างสรรค์ผลงานจากสิ่งที่ชื่นชอบ ประทับใจเป็นประสบการณ์โดยตรง แต่ถึงกระนั้นก็ย่อมที่จะต้องมีการได้รับแรงบันดาลใจ วิชิตคิด หรือ สไตส์ (Style) ที่มีความใกล้เคียงหรือสอดคล้องกับการสร้างสรรค์ของศิลปินบางกลุ่มหรือบางคน ซึ่งมีศิลปินอยู่ 2 คนด้วยกันที่ได้มีอิทธิพลต่อความคิดในการสร้างผลงานศิลปะของข้าพเจ้า คือ Eva Hesse และ มณเฑียร บุญมา

2.1 Eva Hesse

Eva Hesse เกิดเมื่อ 11 มกราคม ค.ศ.1936 ที่ซัมบวร์ก ประเทศเยอรมัน บิดาเป็นนักกฎหมายทางอาชญากรรม มารดาเป็นชาวยิว เริ่มต้นศึกษาศิลปะที่ High School of Industrial Art , New York จบในปีค.ศ.1952 ก่อนจะศึกษาต่อที่ Pratt Intitate of Design แต่ไม่ชอบจึงได้ลาออกกลางเทอมและได้ศึกษาที่ Art Students Leaque ในปี ค.ศ.1954 Eva Hesse มีอายุเพียงแค่ 34 ปี เธอก็เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งในสมอง เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม ค.ศ.1970

ในช่วงกลางปี ค.ศ.1964 Eva Hesse เริ่มค้นพบรูปแบบใหม่ที่พัฒนามาจากผลงานวาดเส้น ซึ่งนำเอาของเหลือใช้จากอุตสาหกรรมมาประกอบกับสีน้ำ (จิรพัฒน์ พิศรปริษา 2545 : 342) เธอได้ทดลองทำงานประเภท 3 มิติขึ้น โดยเริ่มจากการใช้เส้นลวดและเชือกเป็น โครงสร้างและพัฒนาสู่วัสดุอื่นๆ อีกหลายชนิด ในปีค.ศ.1966 หลังจากการหย่าขาดจากสามี (Tom Doyle) เธอได้สร้าง

ผลงานชื่อ “Hang up” ขึ้น โดยนำกรอบไม้สี่เหลี่ยมมาพันด้วยผ้าพันแผลยึดล้อมสี่มุมซ้อนกันจนมองไม่เห็นเนื้อไม้ มีเหล็กค้ำค้ำพุ่งออกมาอย่างอิสระมาจากกรอบด้านบนสู่ด้านล่าง

ภาพที่ 2.1 Hang Up , 1966

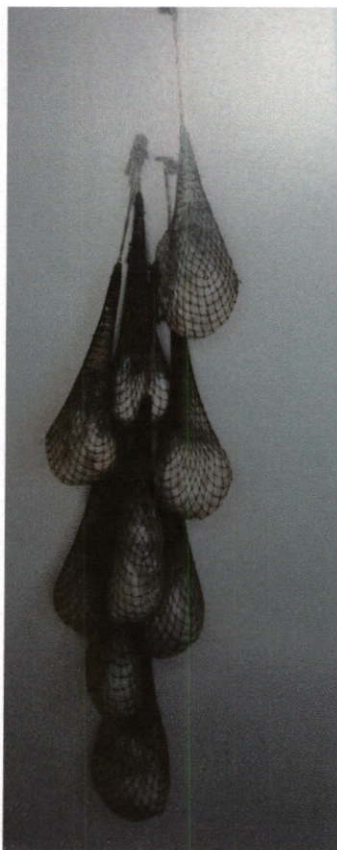
ผลงานนี้ได้แสดงตัวตน ความรู้สึกนึกคิดออกมาอย่างชัดเจนนั่นคือ สิ่งที่เธอบอกว่าเป็นทั้ง วิตถุญาณและความเหลวไหลไร้สาระ ชีวิตและความรู้สึก ปัญญาและความว่างเปล่า ที่ต้องการแสดง ผ่านผลงานศิลปะออกมา

Eva Hesse ได้ค้นพบวิธีการแสดงออกทางศิลปะซึ่งไร้ขอบเขต เธอได้นำเอาแผ่นยาง ผ้า พลาสติก ดินเหนียว เส้นลวด และเหล็กมาสร้างงานศิลปะอย่างกล้าหาญ (จิรพัฒน์ พิตรปรีชา , 2545 : 343) ในผลงานมักใช้รูปทรงซ้ำๆ กันไม่ว่าจะเป็นรูปทรงกลม รูปทรงกรวย ทรงกระบอก หรือสี่เหลี่ยม

ภาพที่ 2.2 Untitled , 1970

ในผลงานแต่ละชิ้น มีความแตกต่างกันในเรื่องของขนาด รายละเอียดและให้ความรู้สึกในแง่ของการเจริญเติบโต เปลี่ยนแปลงของสิ่งมีชีวิต

ภาพที่ 2.3 Untitled or not yet :March 1966

ภาพที่ 2.4 Untitled , Completed :March 1970

ข้าพเจ้ามีความสนใจผลงานของ Eva Hesse ในการใช้วัสดุที่แปลกใหม่มีความอิสระในการจัดการกับวัสดุโดยอิสระ ไม่มีขีดจำกัด ใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายไม่ได้ยึดติดกับความเชื่อที่ว่าศิลปะต้องมีความงาม ซึ่งถือได้ว่าเธอได้ทำลายกฎเกณฑ์จำกัดความของศิลปะสมัยนั้น นอกจากนี้ข้าพเจ้าได้ประทับใจในพื้นที่ผิว (Texture) ของผลงานที่สำเร็จ ซึ่งเกิดจากการทดลองผสมผสานของวัสดุ หลายชนิดๆ ที่ Eva Hesse หยิบมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

การไม่ยึดติดกับกระบวนการ เทคนิควิธีการในการสร้างสรรค์ผลงานและการไม่เกรงกลัวต่อรูปแบบ กรอบวิธีคิดแบบดั้งเดิมเป็นสิ่งที่ช่วยผลักดันให้ Eva Hesse เป็นศิลปินที่ได้รับการยกย่องในระดับสากล เป็นผู้บุกเบิกและเปิดโลกทัศน์ให้กับศิลปินคนอื่นๆ ในเวลาต่อมาอีกมากมาย

2.2 ศิลปินมณฑิเยร บุญมา

มณฑิเยร บุญมา เกิดเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2496 เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งที่โรงพยาบาลศิริราชเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2543 จบปริญญาตรีจากคณะ จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อ พ.ศ.2521 ได้รับทุนก.พ. (ภายใต้โครงการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ไปศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาประติมากรรม ที่ Ecole Nationale

Suprieure des Beaux Arts ประเทศฝรั่งเศส เมื่อปีพ.ศ. 2529- พ.ศ.2531 และมาศึกษาต่อที่ มหาวิทยาลัยศิลปากรจนจบปริญญาโท เมื่อปี พ.ศ.2532

มณฑิธร บุญมา นอกจากทำหน้าที่เป็นอาจารย์สอนศิลปะในหลายสถาบันตั้งแต่วิทยาลัยช่างศิลป์, คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากรแล้ว เขายังทุ่มเทชีวิตให้กับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างต่อเนื่อง โดยผลงานของเขาได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับสากล ทั้งในเอเชีย ยุโรป และอเมริกา

ผลงานของมณฑิธร บุญมา ในแต่ละชุดได้แสดงให้เห็นถึงวิถีคิด กระบวนการ เทคนิคที่ดูเหมือนเรียบง่ายแต่มีความซับซ้อนและแยบยลเป็นอย่างยิ่ง เขาได้หยิบยกเอาเรื่องราวของของวัฒนธรรมของไทยวิถีชีวิตที่ผูกพันมาสร้างสรรค์ โดยใช้สื่อวัสดุเพื่อมุ่งหวังให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตามสถานภาพของสังคมไทยและประสบการณ์ในชีวิตของเขา ดังที่ศิลปินเคยกล่าวไว้ว่า “ในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้านั้น นำคุณลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ในวัตถุสิ่งของในสังคม ทั้งคุณลักษณะนามธรรม และรูปธรรมของแต่ละสิ่งมาเป็น “สาระสำคัญ” เพื่อ “สร้าง” และ “ค้นหา” รูปจินตภาพใหม่ที่เสนอประสบการณ์และความหมายนัยสำคัญแก่สาธารณชน” (มณฑิธร บุญมา 2532 : 3)

ภาพที่ 2.5 ธรรมชาติในสภาวะแวดล้อมในปัจจุบัน : 2527

ภาพที่ 2.6 สองทวย : 2532

ภาพที่ 2.7 กัจจกรมของชีวิตชนบท (รอมมือกับจอบ) : 2533

ข้าพเจ้ามีความสนใจผลงานของมณฑิธร บุญมา ในเรื่องของกระบวนการทางความคิด วิธีการนำเสนอ รวมถึงสาระวัตถุในผลงานแต่ละชิ้น ซึ่งศิลปินได้สร้างผลงานให้เกิดความงามในรูปแบบใหม่อยู่นอกมาตรฐานของความงามตามแบบที่เคยชินและยึดถือในสังคม ถือได้ว่ามีความชัดเจนในแนวคิดและการทำงานที่ร่วมสมัยกับกระแสศิลปะหลังสมัยใหม่ที่มีอิทธิพลต่อวงการ

ศิลปะในปัจจุบัน ข้าพเจ้าจึงได้ศึกษาวิธีของศิลปินเพื่อมาปรับใช้กับการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า ซึ่งได้สร้างผลงาน โดยการ ใช้วัสดุและพยายามมาแสดงสาระของวัตถุ และเรื่องราวในสังคมที่เป็นประสบการณ์ตรง

ภาพที่ 2.8 บ้านแห่งความหวัง (House of hope : 1997)

กล่าวโดยสรุปแล้วผลงานในทุกๆ จุดที่มณฑลเจียง นูญมา สร้างสรรค์ขึ้นได้แสดงเอกลักษณ์เฉพาะที่สะท้อนถึงมุมมองของศิลปินอย่างแท้จริง คุณค่าสาระของวัตถุที่ศิลปินนำมาสร้างสรรค์ได้แสดงความหมายออกมาอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เช่นในผลงาน (ภาพที่ 2.5) ซึ่งเป็นผลงานประติมากรรมกลางแจ้งที่แสดงถึงสิ่งที่แปลกปลอมที่อยู่ในธรรมชาติ วิถีชีวิตเปรียบเสมือนวัตถุนิยม เทคโนโลยีที่เข้ามารุกราน รุกล้ำธรรมชาติ ผลงานที่เป็นสาระของวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในผลงานชุด “เรื่องราวจากท้องทุ่ง” และ “ไทย-ยท” เช่นในผลงาน สองทวยและผลงานกิจกรรมของชีวิตชนบท (ภาพที่ 2.6 และ 2.7) นอกจากนี้ยังมีผลงานอีกหลายๆ จุด เช่น ชุดบาตร ชุด อโรคยาศาลา (ภาพที่ 2.8) ชุดภายในที่ว่าง ชุดความหวัง เป็นต้น ที่สะท้อนให้เห็นถึงหลักของศาสนา ปรัชญา จิตวิญญาณ จะเห็นได้ว่าศิลปินมณฑลเจียง นูญมา สามารถที่จะสร้างสรรค์เรื่องราวต่างๆ ได้อย่างลงตัว ซึ่งทุกๆ เรื่องราวของผลงานทุกชุดที่สร้างขึ้นล้วนเกิดจากประสบการณ์ ความประทับใจ ที่ศิลปินได้สัมผัสและสร้างสรรค์ออกมาเป็นเสมือนภาษาหนึ่งที่ต้องการสื่อกับผู้ชมผลงาน

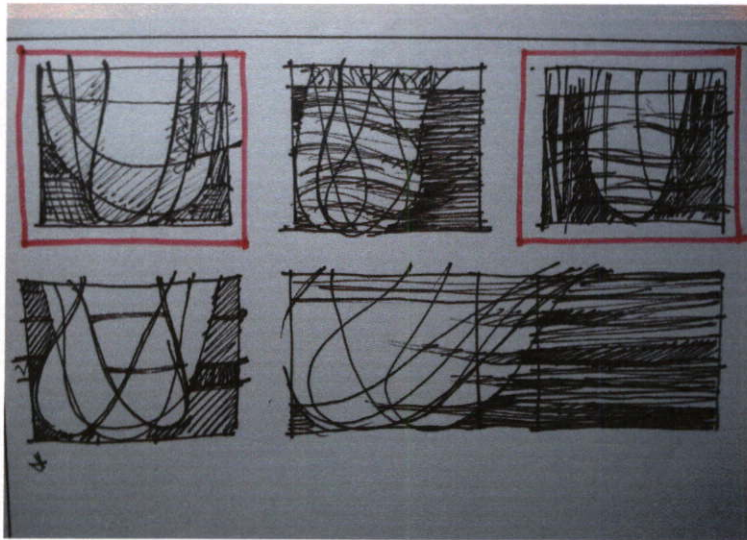
บทที่ 3

วิธีการดำเนินการสร้างสรรค์

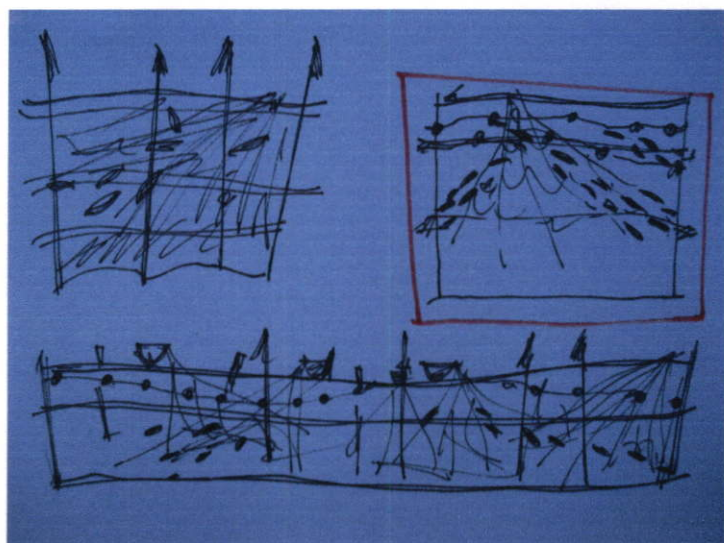
ในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า ได้รับแรงบันดาลใจมาจากความประทับใจที่เกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัว ซึ่งสามารถรับรู้ได้จากประสาทสัมผัสทุกส่วน ทั้งภายนอกและความรู้สึกทางจิตใจ จนเสมือนฝังอยู่ในจิตใต้สำนึก เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องถลั่นกรองประสบการณ์ต่างๆ ออกมาเป็นภาพร่างก่อนเพื่อกำหนดโครงสร้างและแนวคิดของผลงานให้เป็นไปตามอารมณ์ ความรู้สึกเรื่องราวที่ต้องการก่อน จากนั้นจึงถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานจริง

3.1 ภาพร่าง

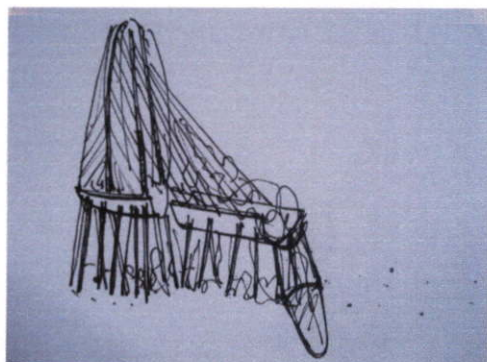
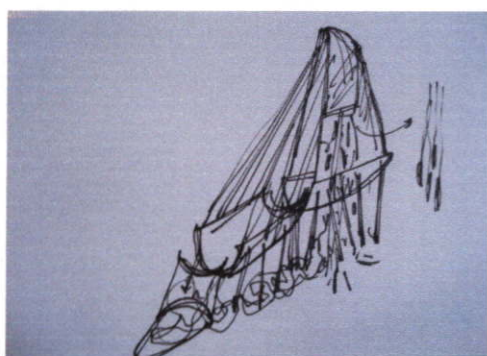
จินตภาพที่เกิดจากประสบการณ์ ความประทับใจในวิถีชีวิต วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และสภาพแวดล้อม ซึ่งได้บันทึกไว้เป็นภาพถ่ายและวัสดุจริงๆ ที่เก็บรวบรวมได้ ได้ถูกนำมาถลั่นกรอง วิเคราะห์ เกิดเป็นภาพร่างคร่าวๆ ด้วยดินสอ ซึ่งในผลงานจริงแต่ละชิ้นจะสร้างภาพร่างไว้หลายๆ ภาพแล้วจึงคัดเลือกชิ้นที่ตรงต่อความรู้สึกที่ต้องการมาสร้างสรรค์เป็นผลงานจริง

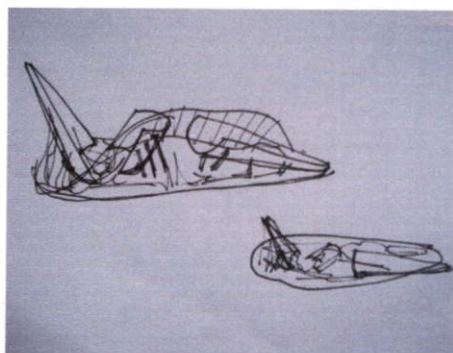
ภาพที่ 3.1 ภาพร่างลายเส้นผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1 และ 2

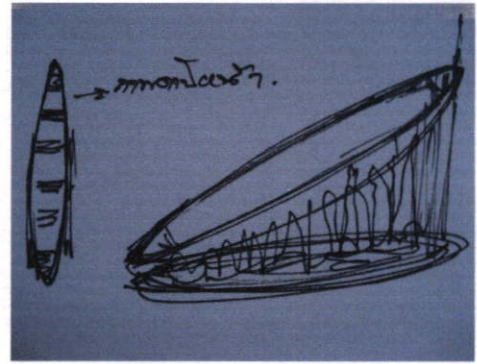
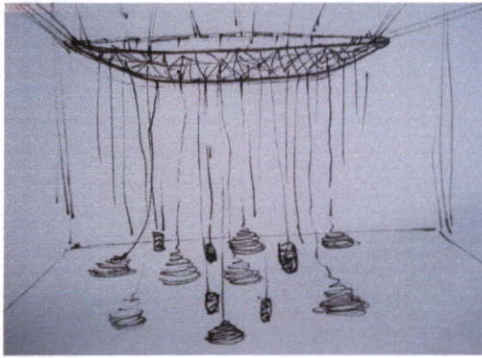
ภาพที่ 3.2 ภาพร่างลายเส้นผลงานชิ้นที่ 3

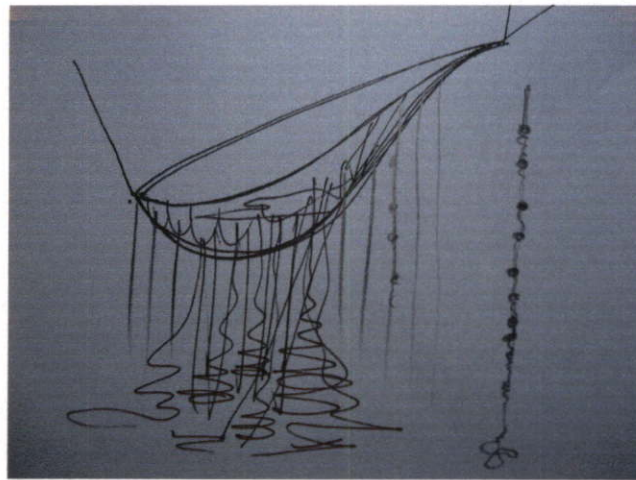
ภาพที่ 3.3 ภาพร่างลายเส้นผลงานชิ้นที่ 4

ภาพที่ 3.4 ภาพร่างลายเส้นผลงานชิ้นที่ 5

ภาพที่ 3.5 ภาพร่างลายเส้นผลงานชิ้นที่ 6

ภาพที่ 3.6 ภาพร่างลายเส้นผลงานชิ้นที่ 7

3.2 กระบวนการและวิธีการสร้างสรรค์

3.2.1 กระบวนการสร้างสรรค์

ในกระบวนการสร้างสรรค์นั้นข้าพเจ้าได้เริ่มต้นจากความประทับใจในวิถีชีวิต เศษวัสดุ และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ในชุมชนตามริมฝั่งทะเล โดยการเก็บรวบรวมไว้ จากนั้นจึงนำมาใช้เป็นข้อมูลในการร่างภาพ ซึ่งทำให้ตรงต่อความรู้สึก และจินตนาการได้เป็นอย่างมาก จากนั้นจึงได้นำภาพร่างมาเป็นต้นแบบในการสร้างผลงานจริงขึ้นมา ซึ่งข้าพเจ้าได้ใช้กรรมวิธีในการสร้างสรรค์แบบเทคนิคผสม (Mix Media) โดยใช้วัสดุที่ใช้แล้วในการประกอบอาชีพมาสร้างให้เกิดจินตภาพใหม่ เช่น การนำเรือและชิ้นส่วนของเรือมาประกอบใหม่การนำอวนมาตัดเป็นชิ้นเล็กๆ ผสมกับดิน

เลน มาปะติดให้เกิดทรงต่างๆ เกิดการประสานกันของเส้นอวนและสีของดินทำให้เกิดจังหวะ พื้นผิว ที่มีเสน่ห์น่าสนใจ

มิติ รูปทรง ที่เกิดจากการประสานกันของเส้นอวนที่ขูดด้วยดินเลน และสีฝุ่น ถือเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดลักษณะเฉพาะตัวในการสร้างสรรค์ผลงาน และได้เป็นตัวประสานกระบวนการทางเทคนิค กรรมวิธี และวิถีคิดของข้าพเจ้าที่มีต่อรูปทรง และคุณค่า สาระ ของวัสดุเดิมที่มีอยู่นอกจากนี้ยังมีการนำชั้น (เป็นวัสดุที่ใช้ในการอุดรอยร้าวของเรือ) มาใช้ในการสร้างเรื่องราว ก่อให้เกิดรูปทรงใหม่เพื่อต้องการให้เกิดความรู้สึกถึงกลิ่น ไอแห่งวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของชาวเล

ในขณะที่ปฏิบัติงานข้าพเจ้าได้ปล่อยอารมณ์ความรู้สึกให้เป็น ไปอย่างอิสระ เนื่องจากการใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายและหลายครั้ง ไม่อาจจะควบคุมให้เป็นไปตามความต้องการเหมือนดังภาพที่ร่างเอาไว้ เนื่องจากในผลงาน ได้ใช้วัสดุเป็นตัวนำความคิด บางครั้งวัสดุที่ได้มาอาจมีลักษณะไม่เหมือนดังที่คิดไว้ทุกอย่าง จึงต้องมีการแก้ไข เพิ่มเติมในผลงานจริงอยู่ตลอด เพื่อให้เกิดความงาม และความหมายตามความต้องการ แต่จะยังคงไว้ซึ่งรูปทรงสัญลักษณ์ที่ต้องการสื่อออกมา

3.2.2 วิธีการสร้างสรรค์

กรรมวิธีในการสร้างสรรค์นั้นมีความหลากหลายทั้งเทคนิคและวัสดุ ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของผลงาน วัสดุ และความพึงพอใจในผลงานแต่ละชิ้น ในผลงานบางชิ้นข้าพเจ้าอาจใช้เพียงวัสดุ และเทคนิคเพียง 2-3 ลักษณะ เช่น ในผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3 (ภาพที่ 4.5) ซึ่งได้ใช้เพียงเส้นอวน ผสมกับดิน กาว และสีฝุ่น วางทับซ้อนกันจนเกิดเป็นมิติและพื้นผิว จากนั้นได้ใช้เส้นเชือกสีต่างๆ (เป็นเส้นเชือกที่ใช้เป็นวัสดุในการทำเป็นอุปกรณ์จับสัตว์น้ำ) มาถักทอให้เกิดเป็นเรื่องราว รู้สึกถึงสิ่งมีชีวิต เป็นต้น และในบางครั้งข้าพเจ้าได้ใช้เทคนิคและวัสดุอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างคุณค่าและสาระในตัววัสดุให้ได้แสดงความหมายออกมาอย่างเต็มที่ เช่นในผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5 (ภาพที่ 4.7)

บทที่ 4

วิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

การปฏิบัติงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ หัวข้อเรื่อง วิถีชีวิตชาวเลเป็นการสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้เทคนิคผสม ซึ่งมีลักษณะเป็น 2 มิติ จำนวน 3 ชิ้น และเป็น 3 มิติ จำนวน 4 ชิ้น รวมทั้งสิ้น 7 ชิ้น

4.1 วิเคราะห์การสร้างสรรค์

ข้าพเจ้าได้สร้างสรรค์ผลงานด้วยอารมณ์ ความรู้สึกจากความประทับใจและประสบการณ์ที่ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตและธรรมชาติในวิถีชีวิตของข้าพเจ้า ผลที่เกิดขึ้นจึงเป็นภาพสะท้อนอารมณ์ความรู้สึก แนวความคิดในการสร้างสรรค์ ฉะนั้นผลงานที่ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ขึ้นมาจึงมีความหมายมีที่มาและมีอารมณ์ความรู้สึกที่สื่อถึงความเป็นพื้นบ้านเป็นวิถีชีวิตแฝงอยู่

4.2 วิเคราะห์ทัศนธาตุ

ทัศนธาตุที่สำคัญในผลงานสร้างสรรค์ที่ข้าพเจ้านำมาวิเคราะห์ ได้แก่ เส้น สี รูปทรง พื้นผิว พื้นที่ว่าง น้ำหนัก

4.2.1 เส้น (Line)

เส้นถือเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในผลงาน ไม่ว่าจะเป็นเส้นของเชือก เส้นของไม้ในผลงานส่วนใหญ่ก็ได้เกิดจากการทับซ้อนกันของเส้นอวนที่นำมาชุบดินวางทับกันเกิดเป็นรูปทรง และเรื่องราวเส้นยังเป็นส่วนกำหนดทิศทางความรู้สึกโดยรวมของภาพและกำหนดองค์ประกอบของภาพมากยิ่งขึ้น

4.2.2 สี (Colour)

ในผลงานจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ สีของวัสดุ เช่น สีของที่ถักอวนเป็นสีสดๆ ของพลาสติก สีของเรือ สีของเปลือกหอย สีของเชือก สีของไม้ ฯลฯ และสีที่เกิดจากการผสมใหม่ เช่น สีของดินผสมกับสีฝุ่น สีที่เกิดจากการระบายในบางส่วนของผลงาน ข้าพเจ้าพยายามที่จะใช้สีของวัสดุที่เป็นจริงอยู่แล้วให้มากที่สุด เพื่อแสดงถึงอารมณ์ ความรู้สึก บรรยากาศ เรื่องราว กาลเวลา ผ่านทางวัสดุที่นำมาสื่อความหมาย

4.2.3 รูปทรง (Form)

เป็นรูปทรงของเรื่อที่ถูกตัดทอน คัดแปลง เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนการสื่อถึงความสัมพันธ์ระหว่าง คน วิถีชีวิต และสายน้ำ ในผลงานบางชิ้นจะเป็นรูปทรงของกระชังเลี้ยงปลาที่ถูกตัดทอน และรูปทรงของเรื่อ เป็นต้น

4.2.4 พื้นผิว (Texture)

สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ พื้นผิวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ผิวของไม้ ผิวของเรื่อ ซึ่งได้เป็นไปตามกาลเวลา แสดงถึงสัญลักษณ์ของชีวิต และวิถีชีวิต ได้เป็นอย่างดี และพื้นผิวที่เกิดจากการสร้างขึ้นมีทั้งที่พยายามจะเลียนแบบธรรมชาติและสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ เพื่อให้เกิดเรื่องราวและสุนทรียภาพตามที่ข้าพเจ้าต้องการ

4.2.5 พื้นที่ว่าง (Space)

คือ ส่วนพื้นที่หลังที่ไร้รูปทรงไม่แสดงเรื่องราว ซึ่งเป็นพื้นผิวที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นส่วนในการเชื่อมรูปทรงและเรื่องราวในผลงาน

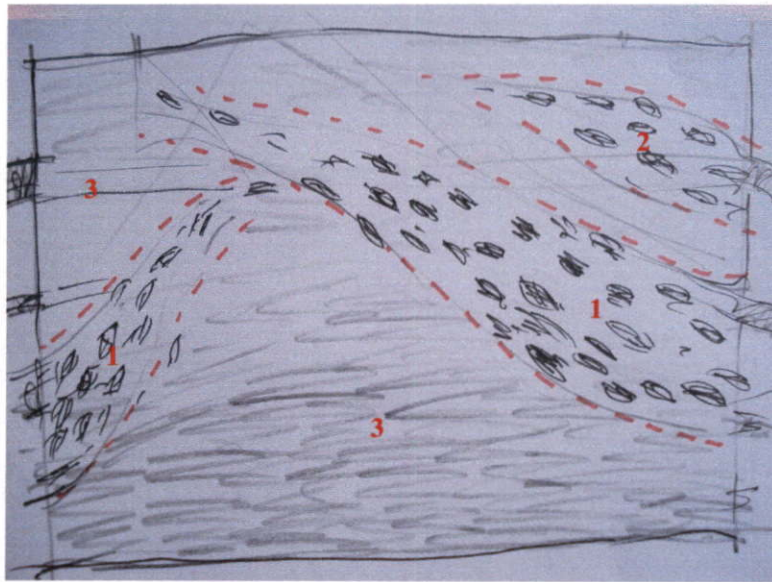
4.2.6 น้ำหนัก (Tone)

เป็นไปในลักษณะของการทับซ้อนกันของสีและน้ำหนักอ่อน-แก่ แต่ไม่มีการตัดกันมากนัก และถูกปกคลุมด้วยน้ำหนักกลางๆ เพื่อให้ความรู้สึกถึงธรรมชาติ ดินเลน ตามที่พบเห็น โดยทั่วไป

4.3 วิเคราะห์โครงสร้างองค์ประกอบ

ในที่นี้ได้นำผลงานมาจำนวน 3 ชิ้น เพื่อวิเคราะห์ในเชิงลึกถึงโครงสร้างองค์ประกอบที่ให้ผลทางสายตาของผู้ชมเพื่อให้ทราบถึงกระบวนการคิดและรูปแบบที่ต้องการนำเสนอ อันจะนำไปสู่กระบวนการรับรู้ทางอารมณ์ เพื่อจะได้เข้าใจถึงสิ่งที่ต้องการสื่อออกมาทางผลงานต่อไป ได้แก่

วิเคราะห์ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

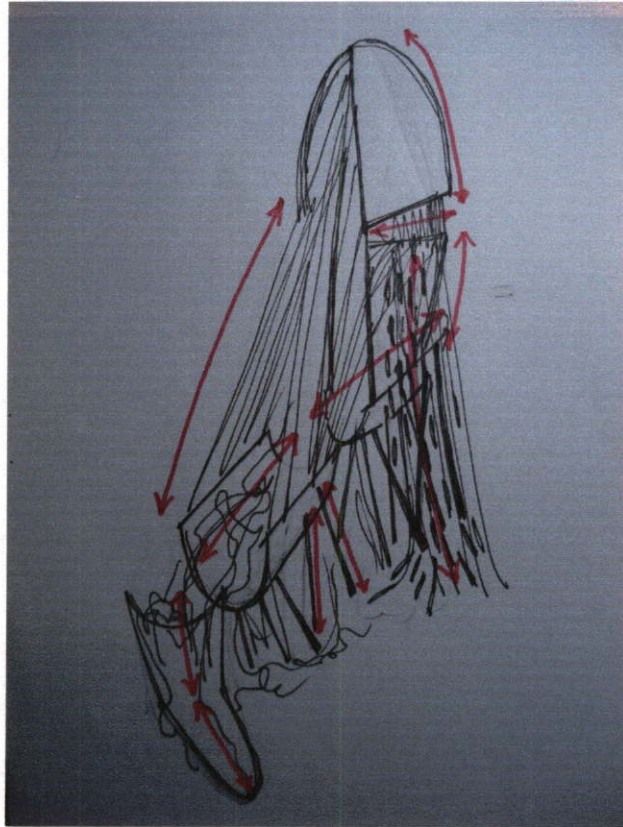

ภาพที่ 4.1 แสดง โครงสร้างทิศทางและองค์ประกอบหลัก

โครงสร้างของภาพเป็นลักษณะแนวนอนมีเส้นที่ไหลไปมาจากซ้ายมาขวา จากขวามาซ้าย มีรูปทรงของกลุ่มเส้น สีแดง (หมายเลข 1) สร้างความรู้สึกของสิ่งมีชีวิตที่ว่ายวนอยู่ในผลงานเป็นส่วนแสดงความเป็นเด่น และรองตามขนาดของกลุ่มสี มีการปล่อยพื้นที่ว่างในส่วนหมายเลข 2 เป็นการรองรับเรื่องราว และแสดงเอกภาพในผลงานให้มีความกลมกลืนกันทั้งภาพ

ในผลงานจะเห็นถึงความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดทั่วทั้งภาพอันเกิดจากการใช้เส้นวางทับซ้อนกัน ซึ่งเป็น โครงสร้างของความขัดแย้ง แต่ได้ถูกควบคุมไว้ด้วยบรรยากาศ สี และเรื่องราวจนทำให้สร้างความสมดุลในผลงานได้อย่างมีเอกภาพ

วิเคราะห์ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

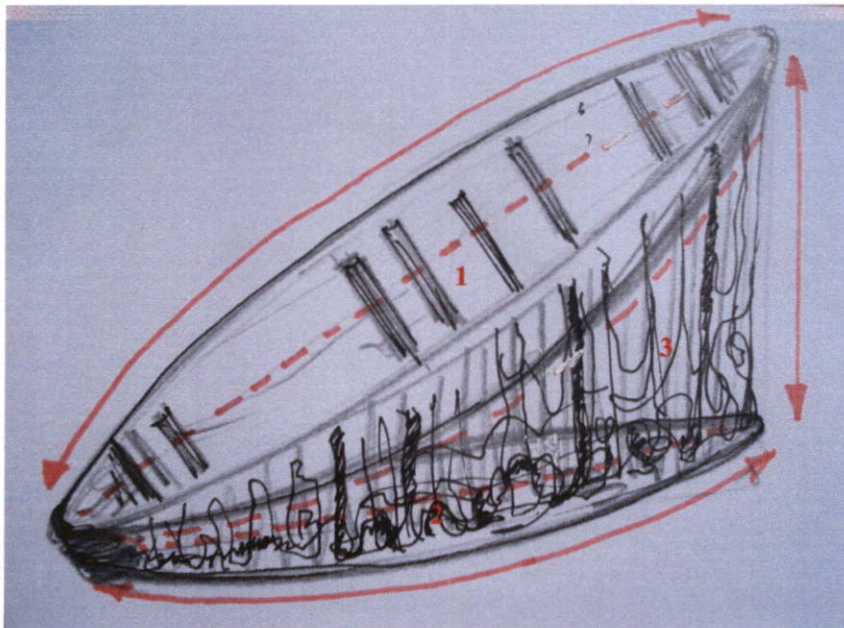

ภาพที่ 4.2 แสดงโครงสร้างทิศทางและองค์ประกอบหลัก

โครงสร้างหลักของผลงานประกอบด้วยรูปทรงของเรือ ซึ่งถูกตัดและลดทอนเพื่อเปลี่ยนแปลงมุมมองสร้างความหมายและคุณค่าใหม่ในทางสุนทรียภาพมีรูปทรงคล้ายไซจับปลาวางอยู่บนส่วนท้ายของเรือ มีส่วนของท่อนไม้วางค้ำชูเรือไว้ แต่เป็นในลักษณะที่ดูแล้วให้ความรู้สึกที่ไม่มั่นคงแข็งแรง ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการนำเสนอเป็นส่วนสำคัญ

จะเห็นได้ว่าในผลงานจะมีความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นกลุ่มของเชือกที่ติดกับเครื่องมือถักอวน ที่สร้างความรู้สึกของปลา หรือสิ่งมีชีวิตกำลังเคลื่อนขึ้นสู่ด้านบนหรือเส้นเชือกที่อยู่ภายในเรือก็ยังคงสร้างความรู้สึกว่ากำลังเคลื่อนเข้าไปภายในไซจับปลา ทำให้ผลงานโดยรวมมีความเคลื่อนไหวลื่นไหลอยู่โดยทั่วไปทั้งภาพก่อให้เกิดความรู้สึกเหมือนมีความขัดแย้งกันทั้งหมดและมีความเป็นเอกภาพและลงตัวอันเนื่องมาจากบรรยากาศโดยรวมของสีและเนื้อหาสาระของตัววัสดุที่นำมาใช้

วิเคราะห์ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6

ภาพที่ 4.3 แสดงโครงสร้างทิศทางและองค์ประกอบ

โครงสร้างหลักประกอบด้วยรูปทรงของเรือ (หมายเลข 1) และรูปทรงของส่วนวงรี (หมายเลข 2) วางทับกันที่มุมข้างหนึ่งและยกสูงในอีกข้างหนึ่งเป็นรูปสามเหลี่ยม มีลักษณะความเป็นเด่นที่รูปทรงเรือที่มีขนาดใหญ่

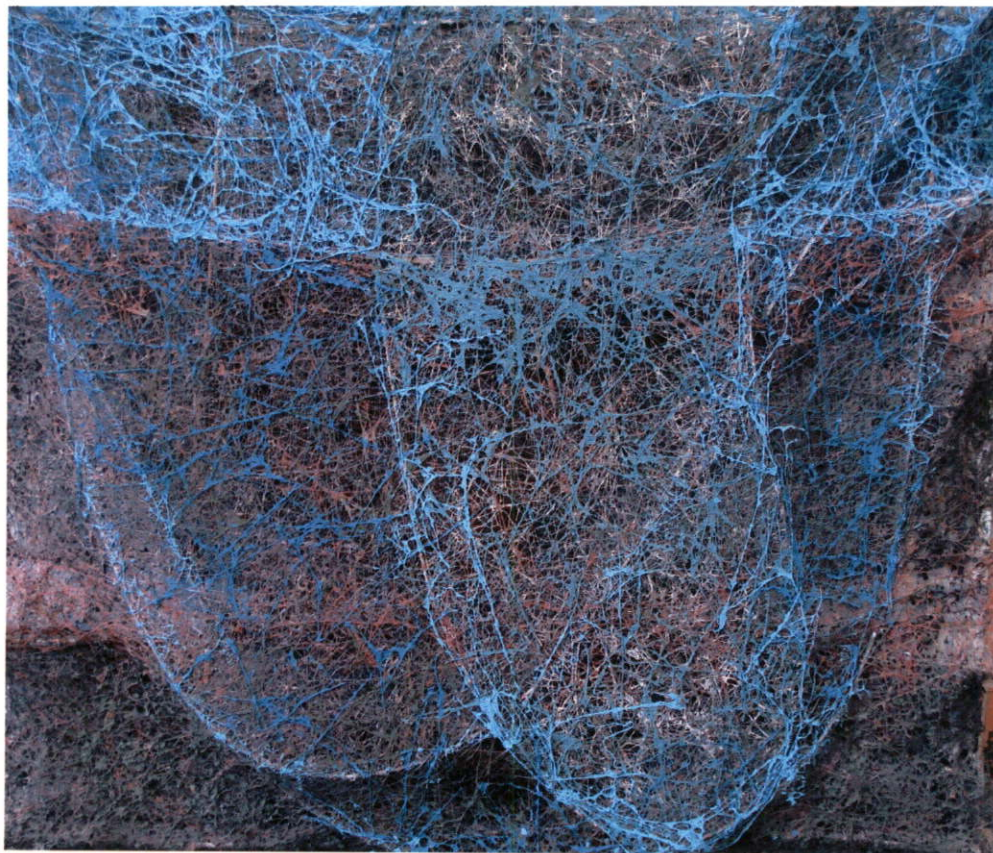
ในผลงานจะเห็นถึงทิศทางความเคลื่อนไหวที่มีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงระหว่างหมายเลข 1 และหมายเลข 2 กับ หมายเลข 3 เป็นการสร้างเรื่องราวให้รู้สึกความแน่นอนเป็นเอกภาพของความขัดแย้ง เพราะมีพลังความเคลื่อนไหวของรูปทรงและเส้นที่แตกต่างกัน โดยสิ้นเชิงก่อให้เกิดมุมมองสร้างความรู้สึกที่น่าสนใจได้มากยิ่งขึ้น

4.4 การพัฒนาผลงาน

ในการสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ เป็นแบบ 2 มิติ เพียงอย่างเดียว และเป็นไปในลักษณะของการจัดการกับวัสดุที่นำมาใช้ในการสร้างผลงาน ดังนั้นในหลายๆ ครั้งวัสดุไม่ได้แสดงเนื้อหา เรื่องราวอย่างเต็มที่ ซึ่งผลงานในช่วงนี้เป็นช่วงที่ค้นหาเทคนิค เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์เฉพาะตัวขึ้นมาจนข้าพเจ้าได้มีความพึงพอใจกับเทคนิคที่ใช้เส้นอวนมาจับดินเลนวางทับซ้อนกันเกิดเป็นมิติพื้นผิวที่แปลกใหม่และยังคงคุณค่าของเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ

ผลงานในช่วงวิทยานิพนธ์ข้าพเจ้าได้นำสิ่งที่เป็ผลสำเร็จจากการทดลองมาสร้างสรรค์ มีผลงานที่เป็นแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ ซึ่งไม่ได้มีเทคนิควิธีการ และเรื่องราวต่างกันในการสร้างสรรค์ของข้าพเจ้านั้น ขึ้นอยู่กับวัสดุหลักแล้วจึงเข้าไปจัดการกับวัสดุนั้น เพิ่มเรื่องราวสาระ สิ่งที่ต้องการสื่อลงไป ทำให้สิ่งที่ต้องการนำเสนอมีความสมบูรณ์ทั้งกระบวนการทางความคิดและผลสำเร็จในผลงานเป็นไปตามจุดประสงค์ และสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการสร้างสรรค์ผลงานตามแนวคิดของข้าพเจ้า

ผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 4.4 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

ภาพที่ 4.5 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2

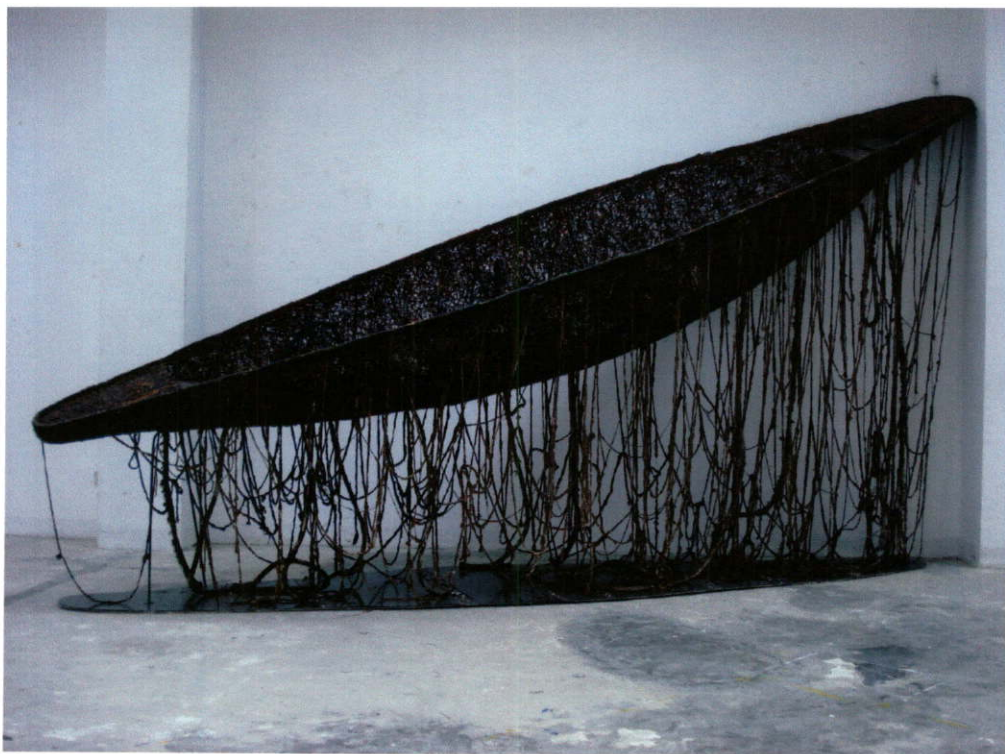
ภาพที่ 4.6 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

ภาพที่ 4.7 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4

ภาพที่ 4.8 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

ภาพที่ 4.9 ภาพผลงานวิธานิพนธ์ชิ้นที่ 6

ภาพที่ 4.10 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 7

บทที่ 5

สรุปผลการสร้างสรรค์และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการสร้างสรรค์

ผลงานศิลปกรรมในวิทยานิพนธ์ภายใต้หัวข้อ จินตภาพจากวิถีชีวิตชาวเลสร้างสรรค์ขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้สัมผัสพบเห็นมาตั้งแต่ในวัยเด็ก เป็นการนำความประทับใจมุมมองที่มีต่อภูมิปัญญา วิถีชีวิต อาชีพ ของกลุ่มคนในชุมชนที่อยู่ริมฝั่งทะเลมาถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะ

ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ เป็นการมุ่งเน้นเพื่อจะค้นหาเทคนิควิธีการให้เกิดเป็นศิลปะที่มีรูปแบบเฉพาะตัวขึ้นมาด้วยการใช้เรื่องราวของวิถีชีวิตชาวประมง โดยการนำวัสดุจากสภาพแวดล้อมจริงๆ มาสร้างสรรค์ชิ้นใหม่โดยใช้จินตภาพตามมุมมองประสบการณ์ที่ได้สัมผัสพบเห็นถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานมีทั้งเป็นลักษณะ 2 มิติ และ 3 มิติ ถือได้ว่าผลงานวิทยานิพนธ์ศิลปะนี้มีความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังเอาไว้

แม้ว่าข้าพเจ้าได้สร้างสรรค์ผลงานโดยการนำประสบการณ์ของตัวเองมาถ่ายทอดโดยใช้วิธีการสร้างสรรค์เฉพาะตัวเป็นสำคัญ แต่กระบวนการ (Style) ของผลงานได้มีความสอดคล้องและใกล้เคียงกับการสร้างสรรค์ของศิลปินในอดีต เช่น Eva Hesse และมณฑิเรช นูญมา ซึ่งข้าพเจ้าได้นำมาเป็นแบบอย่างในการศึกษา วิเคราะห์ และขยายแนวความคิดในการสร้างสรรค์ ซึ่งไม่ได้รับมาโดยตรงแต่ได้นำมาปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับเรื่องราว วัสดุ อุปกรณ์ ความชอบ และทักษะพื้นฐานในแนวทางการสร้างสรรค์ของข้าพเจ้า

5.2 ข้อเสนอแนะ

ประสบการณ์ที่รับจากการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุดนี้ ข้าพเจ้าได้ถกแถลงประเด็นปัญหา และข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจการสร้างสรรค์ ในแนวทางที่ใกล้เคียงกันกับวิทยานิพนธ์นี้ได้นำไปปรับใช้เป็นข้อคิดในการสร้างสรรค์ผลงานต่อไป ดังนี้

การสร้างสรรค์ผลงานที่เกิดจากความคุ้นชินในประสบการณ์ที่สัมผัสพบเห็นอยู่เป็นประจำในชีวิตของผู้สร้างสรรค์ มีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย ส่วนดี คือ ผู้สร้างสรรค์มีความเข้าใจในเรื่องราวสามารถทำให้เกิดผลงานที่เป็นความจริงในสิ่งที่ต้องการนำเสนอ มีความเป็นวิถีชีวิตอย่างแท้จริงสามารถแสดงออกถึงทัศนะส่วนตัว จินตนาการได้อย่างเต็มที่ ข้อเสีย คือ เนื่องจากเป็นประสบการณ์ตรงเพียงในกลุ่มคนกลุ่มเดียว บางครั้งผู้ดูจึงไม่เข้าใจเนื้อหาสาระของผลงานที่ศิลปินต้องการนำเสนอ

กรรมวิธีการสร้างสรรค์โดยใช้วัสดุต่างๆ ที่ผสมผสานกันนั้นเป็นการที่จะต้องมีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอยู่ตลอดเวลา เป็นการตอบโต้กันระหว่างศิลปินกับวัสดุ ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจในสาระของวัสดุแต่ละอย่างเพื่อสื่อความหมายออกมาได้อย่างเต็มที่

สุดท้ายข้าพเจ้ามีความหวังว่าวิทยานิพนธ์ศิลปะชุดนี้ น่าจะเป็นแบบอย่างให้กับผู้สนใจนักเรียน นักศึกษา ได้นำไปเป็นข้อคิด พิจารณาเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสรรค์ต่อไป

บรรณานุกรม

- จิรพัฒน์ พิตรปรีชา.2545. โลกศิลปะศตวรรษที่ 20. กรุงเทพฯ:เมืองโบราณ
- ชลูด นิ่มเสมอ.2531. องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช
- พิระพงษ์ กุลพิศาล , นิพนธ์ ทวีกาญจน์และทวีเกียรติ ไชยมงคล.2533. 3มิติ ทักษะทางศิลปะและ
ศิลปะศึกษา.กรุงเทพฯ:กรมการศาสนา
- มณเฑียร บุญมา.2533. การแสดงผลงานศิลปกรรมชุด “ไทย-ไทย” กรุงเทพฯ:ฉลองรัตน
- มณเฑียร บุญมา.2533. การแสดงผลงานสื่อผสม “เรื่องราวจากห้องทุ่ง”กรุงเทพฯ:อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง
- สมชาย พรหมสุวรรณ. 2548. หลักการทัศนศิลป์.กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ “นายมณเฑียร บุญมา”2543. กรุงเทพฯ:อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง
- EVA HESSE: A Retrospective. 1992.U.S.A.:Yale University Art Gallery**

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นายระพีพัฒน์ ผลรัตนไพบูลย์

เกิด วันที่ 27 มิถุนายน 2522 อายุ 27 ปี

ภูมิลำเนา เลขที่ 89 หมู่ 2 ตำบลท่าซิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัด นครศรีธรรมราช

การศึกษา

- วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี คณะศึกษาศาสตร์ วิชาเอกศิลปศึกษา
- ปริญญาโท สาขาทัศนศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เกียรติประวัติ

พ.ศ.2546 – 2547 จำลองภาพจิตรกรรมไทยในกฎเจ้าอาวาส(หลังเก่า) ให้กับสถาบันกัลยาณีวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี